

ANUL 1

IULIE 1932

No. 3

INMUGURIRI

REVISTĂ LITERARĂ
ARTISTICĂ-SOCIALĂ

SUB CONDUCEREA UNUI COMITET

Redacția și Administrația:

MIHAIL HAVRIȘ

PIATRA-NEAMȚ
Strada Coman No. 2

◆ APARE
LUNAR ◆

ABONAMENTUL :

De sprijin	200 lei anual
Particulari	60 " "
Elevi	60 " "

N.
243/46

VASILE CONTA

(STUDENT)

FILOSOF ȘI SCRITOR ROMÂN

născut 15 Noemb. 1846—mort 21 Aprilie 1882

PREȚUL 4 LEI

„INMUGURIRI“

REVISTĂ DE
LITERATURĂ — ARTĂ — ȘTIINȚĂ — VIAȚĂ SOCIALĂ
—== APARE LUNAR —==

COMITETUL DE REDACȚIE :

PETRE GEORGESCU, C. DANDESCU, ION LUNGU, MIHAIL
HAVRIȘ, N. CHERTIC, ION VASILE, VASILE COBAN,
ȘTEFAN OANĂ, M. ȘERBAN, I. FERESUARIU,
ELENA H. DUMBRAVA, SERGIU GHEORGHIU

CUPRINSUL :

50 de ani dela moartea lui Vasile Conta	<i>N. N. C.</i>
Vasile Conta (opera sa filosofică)	<i>Nicolae N. Chertic</i>
Odată în noaptea învierii	<i>Vasile Savel</i>
Amurg pe baltă	<i>I. Diaconescu</i>
Fapte nu vorbe	<i>Marin Dumbravă</i>
Decor	<i>Vasile Coban</i>
Mortul	<i>I. Gh. Lungu</i>
Părerii despre rolul femeilor	<i>Fata Vornicului Oană</i> <i>și Elena H. Dumbravă</i>
Scânteii	<i>Virginia B.</i>
Insomnie	<i>O. Vasiliu</i>
Românii și literatura Românească	<i>Șt. Oană</i>

Note Biografice. — Jocuri. — Informațiuni. — Poșta Redacției.
Bibliografie.

50 DE ANI

DE LA MOARTEA LUI VASILE CONTA

S'au împlinit de curînd 50 de ani dela moartea primului nostru filosof, Vasile Conta. Intellectualitatea romînească ar fi avut prilejul, ba chiar datoria, să comemoreze așa cum se cuvine pe acest gînditor romîn—gînditor în toate accepțiunea cuvîntului—aducînd un omagiu posthum operei acestui cărturar eminent, care și-a consacrat puținii ani ai vieții sale creării unui sistem filosofic original și ingenios în felul cum a fost expus.

Situația lui Conta în cultura romînească dintre 1870—1880 o putem compara cu aceea a lui Eminescu. Afară de cîțiva prieteni înțelegători, restul pretinșilor intelectuali erau complet imuni concepțiilor filosofice, mintea lor neputîndu-se ridica în domeniul abstracțiunii pentru a contempla ideile, pentru a cerceta și a pătrunde misterele vieții și ale naturii. Societatea romînească de după Unire nu era încă pregătită pentru filosofie. Afară de Eminescu, Maiorescu și cîțiva membrii dela „Junimea“, singurii apți de a înțelege și de a gîndi, toți ceilalți

VASILE CONTA

erau oameni *practici*, cu ambiții și preocupări politice, refractori oricăror speculațiuni metafizice mai înalte. Dar, pe cînd Eminescu, după moarte, s'a ridicat vertiginos în ochii tuturor, determinînd un adevărat curent eminescianist,—Conta a rămas pînă astăzi în umbră, deși operele sale au fost publicate în limbă franceză, iar cercurile filosofice străine s'au pronunțat elogios asupra lor.

Vina acestei inexplicabile desconsiderări o poartă în bună parte, „filosofii“ noștrii, a căror impasibilitate—mai bine zis

lene intelectuală—e unanim recunoscută (cu excepția D-lui C. Rădulescu—Motru, poate singurul nostru filosof *activ și original*). La Universitate se studiază filosofia, fără a li se vorbi studenților și despre filosofia românească, pe care mulți o consideră ca inexistentă. Acest lucru s'ar putea face la cursul de *Enciclopedie filosofică*, în care s'ar putea găsi un locușor și pentru istoria filosofiei românești; așa multă- puțină cât este, dar care începe cu *Ioan Heliade-Rădulescu* și se continuă cu *Maiorescu, Conta, Rădulescu-Motru*, patru figuri reprezentative a spiritului românesc.

Operele lui Conta nici astăzi nu-și au o ediție critică, după cum nici poeziile lui Eminescu, astăzi unanim recunoscute și admirate, n'au fost publicate într'o ediție occidentală. Ce subiect interesant pentru o lucrare de doctorat în filosofie ar fi opera lui Conta!

Până în prezent unicul studiu onorabil e acela al D-lui G. D. Scraba (*V. Conta, studiu filosofic—Fundăția Socec*).

...S'au împlinit, așa dar, cinci zeci de ani dela moartea marelui filosof și naționalist Conta. În afară de câteva articole răzlețe publicate prin reviste și ziare și de comemorarea făcută de intelectualii din județul Neamț în satul natal al filosofului, intelectualitatea pură cea mai indicată să ia inițiativa unei comemorări, a fost quasi-absentă. În timp ce ne extaziam în fața trîmbițatelor gloriei străine, în timp ce se sărbătoresc gloriei efemere, figura atît de expresiv românească a lui Vasile Conta rămîne în umbră. Posteritatea nedreaptă, ca întotdeauna, nu vrea să înțeleagă opera primului român care, asimilîndu-și o cultură filosofică și științifică europeană, ne-a dat, pe lîngă o operă de sinteză, un sistem original de cugetare, remarcabil prin concepția sa, prin logica argumentației, puterea dialecticei și frumusețea limbii.

Să sperăm că generația tînără va repara această mare nedreptate așezînd pe Conta în panteonul marilor genii naționale.

N. N. C.

Credința religioasă e întocmai ca focul care cuprinde o clădire în timpul nopții. Ea înspăimîntă și chiar stăpînește. A doua zi, dacă te duci să vezi ce-au mistuit acele flăcări, găsești ruină. Așa e și eu sufletele pe care mania religioasă le-a cuprins; din ele, la urmă, nu va rămînea decît cenușa neîncrederei și a minciunii,—dar atunci va fi prea tîrziu.

VASILE CONTA

VASILE CONTA

— OPERA SA FILOSOFICĂ ȘI PRACTICĂ —

de Nicolae N. Chertic

„Filosofia își simte inferioritatea față de religie prin lipsa de popularitate.“

V. CONTA

Înainte de a păși la examinarea critică a sistemului lui V. Conta, cred că o necesar să fac o expunere amănunțită a conținutului operei sale filosofice, atât de puțin citită astăzi, pentru a da cititorilor o vedere de ansamblu fără de care o justă apreciere a valorii și originalității primului nostru filosof nu e cu puțință. Mă voi strădui, așa dar, să extrag ideile principale și să evidențiez firul conducător al gândirii sale profunde, evitând pe cât posibil citatele, care îngreuează expunerea.

Lucrările vor fi analizate în ordinea în care au apărut, așa cum, dealtfel, sînt publicate în ediția Minar. Regret că n'am putut avea la îndemînă și ediția franceză a operei lui Conta, pentru a compara terminologia filosofică adoptată, care—dată fiind bogăția limbii franceze—e uneori mai precisă. Dealtfel textul românesc e la nivelul concepțiunii lor superioare.

1 Prima sa lucrare filosofică, **Teoria Fatalismului**, a fost citită în cercul „Junimii“ și publicată în „Convorbiri literare“ (1875-1876).

Fiind primită cu indiferență, Conta o traduse în franțuzește și o publică în 1877, la Bruxelles. Prin editorul său, Mayolez, o trimise savanților străini pentru a cunoaște opinia acestora. El primi scrisori elogioase dela **Ch. Darwin, H. Spencer, E. Haeckel, Zeller, Büchner, Dr. Reich, Dellboenf, Lubbock**, etc. (Vezi aceste scrisori în ed. Minar, pag. 874—885).

Scopul acestei lucrări este de a dovedi că nu există **liber arbitru** uman sau divin nici **întimplare** și că nu există decît **Materie**, care se mișcă și se metamorfozează la infinit în timp și în spațiu, ascultînd de legi **fatale**.

Conta a clasificat științele, stabilind legi în toate domeniile cunoștinței. Dar dacă există un acord perfect pentru admiterea **fatalității** în domeniul științelor pozitive, părerile sînt împărțite, în cece privește fenomenele sociale și psihologice.

Ocupîndu-se de fenomenele sociale, Conta stabilește că izvoarele sociologiei sînt **istoria și statistica**.— **Vico** a pus bazele filosofiei istoriei, dovedind că popoarele trec prin faze succesive ascultînd de o lege. Națiunile sînt produsul mediului în care trăiesc.— Dar dovezile cele mai puternice despre existența fatalității le procură **statistica**.— Concluzia e că și în domeniul social există legi **fixe și fatale**.

În cap. III se ocupă de fenomenele psihologice. Indivizii ca și colectivitățile sînt supuși aceluiași legi inflexibile.

Admișînd fatalitatea în toate fenomenele putem înțelege armonia dintre lumea fizică și cea morală.

La întrebarea: „**Ce este sufletul și unde stă el?**“, Conta răspunde astfel: În lume nu există decît **materie**, ale cărei proprietăți sînt **forțele**.

— „Nu există materie fără forță și forță fără materie“. Materia se mișcă în continuu conform **legii undulațiunii universale**, îmbrăcînd în spațiu și în timp o infinitate de forme trecătoare. La o nouă formă corespunde o nouă constituție a materiei și ca atare o nouă proprietate. Forțele mecanice, fizice și chimice devin forțe fiziologice. Sufletul este o **proprietate a materiei cerebrale**, o forță fiziologică a creierului. Respinge afirmațiunea lui Vogt, după care sufletul ar fi o secrețiune a creierului, precizînd că el este o **funcțiune de relațiune**. Agenții exteriori impresionînd capetele nervilor sensitivi, **ne determină** o anumită mișcare. Fie instinctivă, fie voluntară, mișcarea nu încetează de a fi **fatală**.

Ocupîndu-se de percepția de întîiul și al doilea grad, și făcînd clasificarea simțurilor, stabilește că origina tuturor cunoștințelor este în simțuri. Gradul de inteligență e în funcție de creier, nu de organe.—Impresiunile din afară produc o modificare a substanței nervoase sub forma unei întipăririi de gradul I. Percepția „reprezintă o formă materială săpată într'un corp material“; „sensația ce reprezintă ceva vag și imaterial“. Întipăririle de gr. I servesc la formarea celor de gr. II, pe care se bazează fenomenul generalizării. **Ideile generale** se împart în idei generale **de lucruri și de calități**. Ideile abstracte se împart în generale și particulare și acestea din urmă **în particulare propriu zise și legi**. Avem, apoi, idei abstracte **absolute** (legile) și **relative** (sfîrșite și nesfîrșite).—Combate **formele apriorice ale cugetării**, reproducînd critica lui Spencer; 1° Kant nu ține seama decît de starea conștiinței oamenilor adulți; 2° exemplele sale sînt luate numai din domeniul intuițiilor în legătură cu spațiul —Adaogă că pentru a fi adevărate forme intuitive, spațiul și timpul ar trebui să îmbrace toate ideile și imaginile formate în creierul nostru și ar trebui să fie tot atît de **necesare**.—Conchide că spațiul și timpul sînt idei cîștigate prin experiență și inducțiune și ca atare **externe**. Conta își imaginează infinitul ca un șirag de mărgelile în linie dreaptă, la care imaginația noastră adaogă mărgelile noi, călătorind spre nesfîrșit. Infinitul e o idee și mai generală decît spațiul și timpul, causalitatea și materia.

Percepția raporturilor dintre idei se face de organul percepției de gradul II, prin asociații de idei și prin generalizări.—Imaginația este **înlătitoare, creatoare și inventivă**: Memoria e proprietatea organelor percepției de întîiul grad de a conserva întipăririle respective.

Conștiința despre sine e împărțită în două: 1° **concepția eului și 2° conștiința diferitelor facultăți**.

Eul este indivisibil, invariabil, imaterial și fără dimensiune.

E o forță în activitate. El e distinct și opus lumii externe. **Conta** susține că observația internă e o **iluzie**, eul neputîndu-se observa în timpul funcționării sale.—Conta ajunge la conclusia că „spiritul vede și apreciază imaginile funcționării sale trecute“.—Combate concepția lui **Descartes**, după care animalele ar fi simple automate, fără a-și putea da seama de ceace se potrece în corpul lor. Totuși numai omul are conștiința personalității sale.

Adîncirea percepțiilor de gr. I produce în suflet **sentimentul certitudinii**; contrariu avem **incertitudinea**.

Certitudinea o putem căpăta: 1° prin convincțiune (experiență internă și externă); 2° prin credință (care este rațională și nerațională).—Aceasta joacă mare rol la copii, la incultii și la primitivi, căci ei găsesc explicațiunea lucrurilor în religie și superstiții.

Conta nu admito **ideile innăscute**. Sînt numai **dispoziții innăscute**. Adevărul e **relativ**. Adevărul **absolut** e o aspirație a spiritului nostru, imposibil de obținut — Nu există decît **certitudine** (absolută și relativă).

Oamenii superiori (talentele și geniile) anticipează adevărurile. Omul de geniu concupe adevărul printr'un fel de intuiție.

Voința esto **determinare** (efectul unei cauze impulsive). Senzația, emoția și activitatea sînt corelatice. Emoțiunile, ca mobile ale voinței, sînt **propriu zise și rafinate**. Conta neagă libertatea voinței. Cu o voință liberă n'ar fi cu puțință educația. Voința esto „**conștiința maturului determinator, unită cu conștiința imaginilor lucrurilor și acțiunii către care ne împinge acel motiv**.” — La instinct lipsește această conștiință în momentul determinării și executării actului. Deprinderile sînt instincte cîștigate.

În cap. IV răspunde criticilor aduso fatalismului. — 1° Sistemul său nu duce la distrugerea societății, de oarece instinctele asigură conservarea ei. Ideea de responsabilitate (de merit și demerit) rezultă din interesul conservării, individului, iar pedepsa are de scop să întărească în el motivele nobile. Nu e utilă pedepsirea ireponsabililor. „Pedepsa cu moartea ar trebui menținută la noi numai pentru străini”.

2° Fatalismul său nu trebuie confundat cu cel **teologic**, care admite că omul e supus puterii implacabile a destinului.

Noexistînd decît cauze și efecte, omul nu e stînjînit de nimic în acțiunile sale; din contra e stimulat să lucreze cît mai intens. E singurul sistem ce explică armonia universală, încheie Conta.

Continuare în numărul viitor

CUGETĂRI ALESE

de VASILE CONTA

Iubirea are margini numai atunci cînd femeia le găsește

* * *

Educatorul nu face altceva decît îndreaptă ceea ce natura a creiat.

* * *

A educa este mai greu decît a studia; de aceea sînt puțini educatorii în mulțimea de învățați.

* * *

Unui artist ca să parvie îi trebuie un singur protector: talentul.

* * *

Un zîmbet sau o vorbă bună spusă unui bătrîn este a-i dăruia o zi mai mult de viață.

* * *

AMURG PE BALTĂ !..

I. DIACONESCU

Din caiere albe de nouri, coboară
Al soarelui nimb de carmin,
Ce tremură'n valuri albastre de crepă
Și... râde în crengi de arin...

În trestii bolnave zefirul adie
Prin nuferi frumoși de topazg,
Și-o luntre ușoară mânăta de vâsle
Se sbate'n crepuscul de iaz...

Lumini violete și salbe de candeli
Amurgul aprinde în valuri
Iar sfîncșii albaștri roiesc nebunatic,
Palpită... s'animă de valuri.

Alene coboară perdele de umbră
Din ceruri pe 'ntinsul abis
Când soarele roșu s'ascunde în ape
Lăsând feerie... și vis...

M O R T U L

E trist, acel din urmă drum
Pe care astăzi el s'a dus !...
Și pentru dânsul lumea-i scrum...
Pentru el totu-i apus !
Al său suflet merge 'n sus,
Ca și-un fum.

Era întins pe-o năsălie,
Ca lămâia îngălbenit
—Se ducea să nu mai vie—
Era slab și vestejit,
Ținea 'n mână, fericit,
O făclie.

El striga și vântul par'că,
Dar el tace, c'a murit.
Când drumul din urmă calcă
El, pare-a fi liniștit,
Într'un vis trist adâncit...

Doarmo par'că.

O fășie de lumină
Se revarsă licărind,
Și 'n urmă, vezi o bătrână
În hohot amar, plângând,
Ducând-o de braț, oftând,
O vecină.

Un țipet trist, din când în când :
— „Te duci dragul mamei pui !..”
Și preotul cânta mergând :
— „Drumul lui e-a ori și cui,
„Mergem toți pe urma lui
„Cât de curând !”

De-ai fi născut în cort, în fum,
Ori în strălucit palat,
Cu toți avem acelaș drum
Și-un mormânt negru sapat;
Un nume dacă ți-ai lăsat !...

Incolo-i scrum !..

ION GH. LUNGU
Țara Mare

Odată în noaptea învierii.

— POVESTIRE —

† VASILE SAVEL

Peste orașelul înfierbîntat din cursul zilei, odată cu amurgul se lasă și pacea între cetățenii grăbiți s'ajungă acasă. Ferestrele erau luminate; simțea că în odăițele curate pentru Paști se petrece ceva neobișnuit, ceva mare... Străzile pustii. Din când în când câte un trecător grăbit alerga spre casă. Vîntul părea străjuit. În aerul cald primăvăratîc plutea o liniște plăcută, plutea farmecul unei nopți mărețe, omenirea părea în primii timpi ai creștinismului. Toți aveau impresia că-s alți oameni, în inima fiecăruia vibra farmecul adevăratei învieri pe care o povestește biblia. În sufletele copiilor se aștepta împlinirea marelui miracol. Ei nu-și dădeau seama de ceia ce se petrecea în realitate și ce fericiți erau părinții când pentru o clipă își revedeau toată năvitătea în micile ființe care se pregăteau cu gravitate pentru „Înviere“... care așteptau cu nespusă bucurie să treacă ceasul cel mare al nopții, ca apoi să aibă bucuria să ciocnească ouă roșii și să mănânce din cozonacul și pasca gătită de mîna harnică a mamei. Cîtă fericire Doamne, cîtă fericire nu împrăștiu copiii părinților atît de greu încercati în această viață.... În acea sară copiii stăpîneau sufletele părinților. Și lumea era bună, toți își zimbeau; dispăruse și ura și invidia, era o lume în noaptea aceea și ce fericit se simțea Creatorul din imensul bolței instelate ca măcar la anumite cazii poate împăca ura marilor săi copii... și în acea noapte, când totul era în liniște, când nu se simțea de cît imensa bucurie care leagă pămîntul de cer, Creatorul se scoboară, pășind nevăzut prin aer, pe pămînt, în lumea noastră....

Apoi luminile dispăreau din ferestri, rămîneau luminate doar casele unde vre-un bătrîn uitat de vreme nu putea să ajungă la Biserică, să-și plece genunchii în fața Creatorului. Acasă, masa îmbelșugată, așezată cu dragoste de gospodina casei, aștepta întorcerea de la biserică. Copiii serioși, mergînd înaintea părinților către Biserică cu lumînările în mână, părinții în urma lor, cu fețe vesele, înfocate, cu lumînările în mână, înaintau tăcuți. Astfel eșind cu pace din căsuțele lor tineri și bătrîni, se îndreptau spre Biserică mare, albă, așa cum au lasat-o bătrînii lor și mergeau liniștiți, cu totul sub farmecul ceasului măreț ce avea să-împlinească o minune, un adevăr pentru copiii noștrii.

Biserica plutea în pacea sfântă, în tăcerea mistică, afundată în întunericul misterios, căruia-i zîmbea prietenește candela, ce lumina chipul acelei fericite fecioare Maria, ce împrăștia o rază pe trupul palid și frumos al D-lui Copil....

Biserica e plină de mulțime... Din turnul înalt al clopotniței se aud vibrații de clopote, apoi deodată vuetul clopotelor rupe tăcerea împrăștiindu-se în văzduh. Biserica e plină de lumină, sufletul Dumnezeesc plutește între cei adunați, fiecare simte că are în el o parte din divinitate, încep cântările, începe bucuria mulțimei de credincioși, s'a înfăptuit;

„Hristos a înviat!“..

*

...In odăiță lumina slab, domnea o pace tristă... Tatăl plecase la Biserică. Acasă rămăsese numai mama. Candela veghea în fața icoanelor.... In genunchi, suptă de nopți nedormite și de trudă, mama veghia la căpătâiul singurului copil ce-i mai rămăsese. De odată o lacrimă-i pică din ochi și-și revăzuse zilele de altă dată, zile triste și zile bune. Intâiul copil îl înghiți apa repede a Bistriței; cine știe unde l-ø ti dus ca în sbuciumările-i repezi, doar numai crucea albă din colțul celor „nevinovați” ai țintirimului îi însemna locul ce-ar fi trebuit să fie al său; apoi doi gemeni ce-și alipiră crucile în sfânta întreită îmbrățișare lângă a lui Ionel, și acum ei îl chemau la dânsii pe cel mai mic, pe Lixandru... Din depărtare glasul clopotelor pătrundea ca o muzică sfântă, mama își făcu cruce și căzu cu fruntea îngălbenită la pământ... Din pătuțul mic vocea slabă a lui Lixandru tăia liniștea sfântă a odăei:

— „Mamă, mamă, ce frumos cîntă....

— „Cîntă dragul mamei, cîntă....

In pătuțul mic pe perna albă ca crinul i se împrăștia părul auriu iar buzele-i, sunt supte, învinețite de friguri. De sub pleoapele cu gene lungi se văd doi ochi albaștri afundați în orbite. Obrăjiorii îi ard ca jarul. Apoi vorbele cad ca suspine din pieptul slăbit.

— „Mamă, auzi mamă, mă chiamă....

— „Cine, puiul mamei?

— „Acolo, uite, ce aproape-i, și lor li-e bine, sunt mulți se joacă, mamă, mă duc...

— „Puiule, nu te duce, rămâi aici.

— „Mamă, aici sunt singur, acolo-s mulți ca mine, acolo-i bine... ”

Din ochii mamei picură a doua lacrimă încet, încet, pe obrazul slăbuț.

— „Puiul mamei, nu mă lăsa singură...”

— „Mamă acolo-i frumos, acolo-i bătrânul cel vesel și în barba lui se joacă copiii, și se nveselesc în barba lui și el râde de bucurie... ce frumos e acolo. E o apă frumoasă și limpepe și miroase frumos, lebede duc copii în stufăriș de unde-și iau trîmbițe aurii... Nu mai plînge mamă...”

— Nu plîng puiule.

— Acolo mamă copiii au ouă roșii, ouă frumoase și toți ciocnesc cu bătrânul și el are unul cu care sparge toate ouăle copiilor... Mamă dă-mi și mie unul... Și mama îi puse între degetele reci un ou frumos înroșit, pe care-l strîngea Lixandru cu toată puterea ce-i mai rămăsese ca să aibă ce ciocni dincolo.

— Auzi cum cântă cimpoerul cel orb, copiii face roată'n jurul lui, și eu o să mă duc, m'așteaptă. Mamă îl vezi pe Ionel, mă duc... ah și mi-e frig... mi-e tare frig; copiii au plecat cu bătrânul, m'așteaptă... nu mai plînge...

Lixandru înmărmuri cu ochii țintiți spre palida lumină a candeliei, timid strâns între degetele reci „oul de paște” și lumânărica galbenă, aprinsă...

✧

Pe străzi lumea se întorcea cu făclii aprinse acasă, veselă de sărbătoarea cea mare și geana zilei se ridică puțin înroșind răsăritul; vântul adia frământând în bucuria înviorărei, ducând pe aripele-i sale ușoare spre bolta nemărginită pe cel etern și nevăzut lăsând în urma-i fața blondă a fiului său printre oamenii acestei lumi. Ușa odăiței se deschise lăsând să intre mirosul cald al primăverii încărcat de ciripitul de zori al păsărilor și tatăl cu făclia în mână, pășind spre fiul și nevasta sa le spuse cu voce tremurată:

— „Hristos a înviat!”

Și ea desmeticită pentru moment putu să îngâne cu glas îndurerat:

— „Adevărat c'a înviat!”

Și lacrimile îi podidiră la căpătâiul singurului lor copil.

VASILE SAVEL

Nici artistocratul nici burghezul nu pot fi patrioți din sinceritate. Acest apanaj natural a fost dat spre păstrare țaranului, un suflet ferit de ambițiuni și patimi egoiste.

VASILE CONTA

Părerii și discuțiuni despre rolul femeilor în familie și societate.

Multe minuni sunt în univers
dar capul de operă al creațiunii
e tot inima de mamă.

E. BERSOT

Toată educația depinde de
mamă.

ARISTOTEL

Curente venite din apus, pretind ca și femeia să ia parte la viața publică, fără a justifica însă, motivul acestei cereri. Trebuie oare ca femeia să aibă interese deosebite de ale bărbatului, sau fiului? Credem că nu.

Cu sistemul de cârmuire după care dânsa nu votează, drepturile ei nu-i sunt călcate în picioare. Cum pe de altă parte chemarea cea mai însemnată a vieții e creșterea copiilor, menirea femeii va continua și mai departe a fi mai presus de toate—în primul loc o bună mamă și sufletul căminului.—Și știm, că bărbatul agonisește și apără, femeia chiveruisește și crește copiii. Dacă și ea ar avea datoria de organizator și protector, s'ar lua la întrecere cu bărbații, și familia ar rămânea deșartă (Limnan Abbot).

Aceasta însă ar fi absurd și utopic și ar duce—dacă nu la desființarea familiei,—dar cel puțin la slăbirea temeliei ei, ceiace iar scurta durata și micșora puterea de viață.

Veacul al XX-lea a definit femeia: o ființă egală cu bărbatul, dar deosebită de bărbat.

Fata Vornicului Oană și Elena H. Dumbravă

EPIGRAMA

Unui prieten cam . . . lăduros.

De câte ori mă întâlnești
Nu uiți să-mi spui că ești citit;
Un lucru uiți și nu ndrăznești
Să-mi spui că ești neisprăvit.

Ion Lungu

Unui galante domnișoare.

Rochii de mătăasă îmbraci:
Și-apoi pantofi de lac îți faci . . .
Ai do toate; una nu o:
N'ai în cap nimic dudue.

Petru C. Sugu

FAPTE NU VORBE

de **MARIN DUMBRĂVĂ**

„Să mergem la sate ! A devenit formula imperioasă și frecventă a timpului.

Satul de până mai deunăz, se credea ceva impenetrabil ; numai oratorii politici și savanții conservatori influenți, au fost acei care au ascultat în primul rând de acest „imperativ” venit de sus pentru scopuri sociale și nici decum politicianisme.

Și, acești „mizericordioși” ai nevoilor țăranilor pe lângă că au sădit în sufletul acestora otrava politicianismului devenit anti-social, dar au mai înăbușit adevăratul înțeles al problemei „să mergem la sate” și dându-i o direcție înbuibată în politicianismul rafinat, au stagnat pentru mult timp dorința ideală a acelor cărturari dornici de o înălțare morală a României. Și în primăvara aceasta ca și în cele trecute, în preajma alegerilor drumurile de țară au fost străbătute mai des ca oricând.

Oamenii zilei, prezenți și viitori, nu ște-au făcut datoria mai sincer decât acum, și iubirea lor față de poporul unsuros al sumanilor, nu au fost mai vie ca acum. Cu tot timpul scurt până la alegeri din primăvara aceasta, dragostea destul de mare a orașenilor pentru frații lor opincari dela sate, a ridicat aceiași scară sentimentală a discursurilor lungi și lingușitoare... Au mers la sate puțini scriitori, profesori și studenți dornici de a cerceta țăranul; au mers dar nu pentru politica vre-unui partid, ci pentru, și în numele culturii.

Aceștia nu au ținut discursuri, n’au vorbit politică, căci țăranul n’o înțelege, și nici n’au învrăjbit oameni contra adversarilor politici, ci au mers ca să împărtășiască lumina, să dea sfaturi și reguli pentru educația copiilor, pentru agricultură, pomicultură, etc.

La sate trebuie să se facă cultură, nu politică; sătenilor nu le trebuiesc oratorie, frazeologie și nici ipocrizie, ci vorbiri și sfaturi pe înțelesul lor, consfătuiri, șezători și serbări cu sentiment național și cultural. Iată ce trebuiesc satelor : „Fapte”... căci mizeriile de care suferă sătenii și care rod satele, nu se vor putea vindeca niciodată cu vorbe....

MARIN DUMBRĂVĂ

DECOR

*Dulcea mea izbăvitoare, de dureri de pe pământ !
Veșnic tu-mi strecuri în suflet, iubitorul farmec sfânt.*

*Când apune blândul soare, svârle raze peste — oraș,
Eu prin fața vieții tale, trec azi înger, drăgălaș.*

*Din dureri pricep eu astăzi, ce e bine și ce nu,
Toată setea mea de viață, nu e alta, decât tu.*

*Dulce îți mai clatini mersul ! Gingașă-mi mai cazi la piept
Ochii tăi iubesc în mine, adevărul sfânt și drept.*

*Și cum tu'mi înlănțui gâtul îmbătătată de lumină,
Tare inima mea bate, tainic sufletul suspină.*

*Pe cărarea de pe dealuri, pare-o fâșie de-omăt,
Soarele 'ndrăgît de tine, cată palid îndărăt.*

*Dornic ne cerșește trupul, o plăcere de noroc,
Pline-s inimile noastre, de iubire și de foc.*

*Scurt durează fericirea ! Numai inima mea plină,
Până dincolo de moarte, duce-o dungă de lumină.*

VASILE COBAN, - Iași

INSOMNIE

Lui I . . .

E noapte . . . Târziu . . . Nu vreau, nu pot să dorm . . .

E noapte albă, clară și albastră;

Cu capul aplecat peste foreastră

Ascult cum trece vremea trist și uniform.

Și torc și țes la ritmul slab din mine

Imagini, ce o clipă se'nfiripă

Și se destramă'n clipa care vino;

Dar tâmpla bate — acuma mai cu grabă,

Visez ? . . . nu dorm ! sau poate sunt bolnavă ? (!)

Părea că-mi stă 'nainte făptura ta firavă,

Apoi . . . nimic !. Doar noaptea,

Bătea ușor în geam . . .

O. VASILIU . . .

ROMÂNII

ȘI LITERATURA ROMÂNEASCA

ȘTEFAN OANĂ

Cine a urmărit și cercetat dezvoltarea literaturii și a culturii românești a putut observa totdeauna un impuls venit din Apus..

Influențele acestea externe, cari au produs schimbări din cele mai remarcabile în mentalitatea și în gusturile artistice ale scriitorilor și cititorilor români, se pot vedea oricând, dacă ne orientăm felul de cercetări științifice, în direcție istorică, căutând totdeauna cauza imediată care a produs-o.

Dar, nu numai atât, căci afară de influențele exterioare, vom mai ține seamă și de elementul static al structurii noastre etnice, având în vedere că acelaș soare, ploae — sau vânt de primăvară, ajută aci înflorirea frumosului crin, ca în ținuturile depărtate de noi — orchideele sălbatice. — Deci cercetând abia cum am reacționat noi, la înrăurirea din afară, vom avea o imagine adevarată a culturii și literaturii românești.

E deșept, că i mai greu să descoperi produsele generatoare din sufletul unui popor — decât faptele produse de ele. La un popor ca al nostru, care a trăit peste o mie de ani despărțit, însușirile etnice apar de multe ori diferențiate, după regiuni, căci împrejurările în cari au trăit, au făcut ca în unele provincii să se accentueze unele predispoziții etnice, și să se atenueze altele.

Totuși un hotar sigur între ceiace e moștenit dela rasă și între ceiace e câștigat prin contact cu mediul ambiant, nu se poate trage. Dar ceiace e mai caracteristic, din trăsăturile neamului nostru, este desigur și — *individualismul*.

Se pare că această însușire a noastră este o moștenire străveche. Cercetând istoria, putem vedea că strămoșii noștri — un mănunchi de indivizi răspândiți pe un teritoriu atât de vast, cum e ținutul între munții Pindului la miază-zi, — și Carpații Nordici la miază noapte, Marea Adriatică și stepile Ucrainei la Răsărit, — este de înțeles la un popor de păstori, nevoiți să-și caute pășuni întinse pentru turmele lor, — cu un dor nestăpânit de libertate, increzuți în forțele proprii și deprinși să-și croiască singuri drumul în viață, — nu însă o masă inertă apolitică, și iubitoare de disciplină, cum vedem de pildă la poporul German.

continuare în numărul viitor

NOTE BIOGRAFICE

Data nașterii și localitatea în care s'a născut Conta continuă încă a fi contravovarsate. Unii biografi, printre care și sora filosofului, D-na Ana Conta Kernbach, scriitoare, fixează data de **15 Noembrie 1846**, iar ca localitate satul **Ghindăoani-Neamț**, unde familia Conta număra a patra generație de preoți. D-l Octav Minar, în biografia sa bazându-se pe un certificat eliberat lui Conta de Colegiul național din Iași, e convins că data adevărată, conformă cu matricola școlii, nu poate fi decât **15 Nov. 1845, Cahul**.

Noi credem că data adevărată e cea fixată de D-na Kernbach

Tatăl său Grigore Conta era preot: „om sceptic, sever cu prea puțină înclinație pentru rasa pe care o îmbrăcase“ Era patriot și bun predicator. Avea, însă, obiceiul să spuie: „nu mai pot sluji pe un stăpîn pe care nu l-am văzut și pe care n'o să-l văd niciodată. M'am săturat de atîta tămîie și citanie“. Deaceea a și parăsit preoția. Mama filosofului, din contra, era evlavioasă „ca o călugăriță“, avînd „ceva mistic în privirile și în graiul său nespus de dulce, care te prindea dela primele vorbe“.

Vasile, cel mai mare din cei 5 copii ai lui Grigore Conta, își petrecu primii 6 ani la Ghindăoani împreună cu părinții, bunicul și răsbunicul. Era un copil liniștit și meditativ; vorbia puțin, cînta mult. - La nonă ani (în 1854) fu dat la școala primară din Tg Neamț. Terminînd-o fu înscris în 1859, la „Academia Mihăileană“ din Iași, unde intră ca bursier. Neîmpăcîndu-se cu viața de internat și cu studiile grele—latina se începea din cl. I și avea 6 ore - pierdu bursa și repetă clasa. De frica tatălui său se refugie la profesorul T. Codrescu din Iași, care-l înscrise în cl. II. Făcînd, însă, cunoștință cu niște actori, el absentă sistematic dela școală, cu toate dojenile binefăcătorului său. În 1862 „Artistul Lupescu îl ia în turneu prin provincie, în calitate de „souffleur“. Cu această ocazie el compuse cuplete și jucă pe Chirița, Baba Hîrca, etc., ba compune și o dramă.

Reluîndu-și studiile părăsite, se hotărî să cîștige timpul pierdut, citînd „ca un disperat“. Dădu cl. III în particular, iar restul liceului îl urmă ca intern la Academia Mihăileană, fiind printre cei dintîi. În cl. VII ajunsese să-și suplinească profesorii. Ținu în fața colegilor o conferință despre **fatalism**, în care se găsea în germen teoria undulațiunii, conținînd idei spenceriene, deși nu citise încă pe Spencer.

În 1868 își luă bacalaureatul. Se înscrise la Drept. În 1869 fu trimis de „Societatea pentru trimiterea junilor Romîniei la învățătură“ la Anvers, unde urmă, pe lîngă Institutul de Comerț, Dreptul și filosofia. În 1871 își luă cu distincție diploma de capacitate dela Institut și în 1872, licența și doctoratul în drept la **Bruxelles**.

Bolnav de fisie, plecă în Italia. Intorcându-se în țară, ocupă prin concurs catedra de drept civil din Iași și-și începîu prelegerile la 20 Februarie 1873. Prelegerile sale erau foarte mult apreciate de studenți și magistrați pentru talentul expunerii și bogăția cunoștințelor.—În acest timp apărură, în românește și în franțuzește, „**Teoria Fatalismului**“, „**Teoria Ondulațiunii universale**“ și „**Încercări de metafizică**“.

În 1879 fu ales deputat în camera revizionistă și ținu (la 4 și 5 Septembrie) un discurs celebru în „Chestia evroeească“. La 20 Iulie 1880, intră în cabinetul Brătînu și redactă proiectul de lege a instrucțiunii, ce fu respins de Parlament. Conta își dote demisia și fu numit consilier la Casație.

Dar boala îl sili să plece din nou în Italia (la Pisa), de unde se întoarse complet epuizat și muri la 21 Aprilie 1882, la Iași, în vîrstă de 36 ani. Fu înmormîntat la cimitirul „Eternitatea“ din Iași.

CLIȘEE

Scântei

Freamătă frunzele bătrânului păr, ce sub bogații stropi de ploaie, cu aerul unui loial ocrotitor străjuște ușa singuraticii căsuțe.

Ascult ropotul picurilor ce se preling pe lucioasele frunze și șoptose o tristă poveste.. căci lacrimi curg și fac să ploce capul plâpândelor petale de trandafir.

Ritmul sacadat din burlane secondează fugarele gânduri și imagini, singurii prieteni în tăcerea ce mă'nfioară...

Ah!.. Un razim, o putere în care să sprijin plâpândul meu suflet ce sdrobot în apriga luptă din vârtoarea haotică a vieții, nu are decât giulgiul iluziilor spulberate!

N'am întâlnit decât minciună, egoism și răutate!

O! mamă ia-mă iar la tine!..

VIRGINIA B...,—Piatra-N.

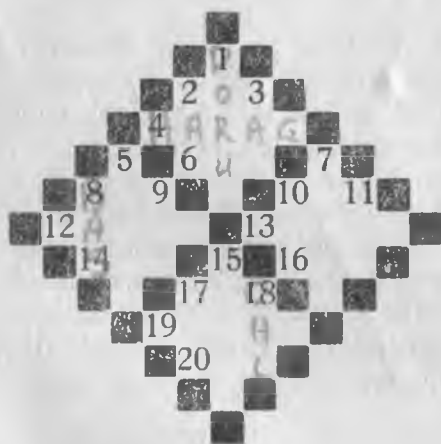
Cînd spiritul unui om produce mai puțin decît a fost cultivat, atunci avem de-a face cu o mediocritate. Dacă spiritul lui, printr'un minimum de cultură, dă un maximum de producere, ne găsim în fața unui talent. În fine, dacă acest maximum întrece orice limită, putem să ne închinăm în fața sa, căci e un geniu.

V. CONTA

Jocurile "Inmuguririlor".

ROMBUL

de Alex. Dumbravă

Orizontal: 2) aspru, tare. 4) stâlp sau vergea ce se pune în pământ pentru aliniere. 6) popor din Europa. 8) pod mișcător. 10) fost mare demnitar în România. 12) dans teatral. 13) ce privește vasele de războiu. 14) ambalaj. 16) popor. 17) nu vorbesc. 19) pribeag 20) fără valoare.

Vertical: 1) porumbel. 2) cadou. 3) tocit. 5) locuință. 7) fluier ciobănesc 8) voce bărbătească. 9) document comercial. 10) voce bărbătească. 11) parte a feței. 15) curat de tot. 17) voce. 18) animal.

INFORMAȚIUNI

Sosindu-ne târziu clișeele zincografice, ne-am văzut siliți cu destul regret, să amînăm publicarea articolelor comemorative referitoare la V. Conta pentru acest număr.

Cu Nr. acesta deschidem un concurs de poezie și proză. Cea mai bună lucrare literară, va fi premiată și inserate în revistă cu clișeu autorului.

Sunt trei premii atît la poezie cît și la proză. Se vor da premianților o interesantă colecție de cărți literare cît și, abonamente gratuite la revista „Inmuguriri“.

Manuscrisele trimise pentru concursul de poezie și proză — organizat de revista noastră, vor purta menționat pe plic „Pentru Concurs“.

Căutăm corespondenți inteligenți și harnici care să ne puie în curent cu mișcarea culturală și care să poată răspândi revista noastră.

Rugăm periodicele cărora le trimitem numărul respectiv al revistei „Inmuguriri“ să ne onoreze cu schimbul.

Asupra materialului primit la redacție și aprobat de comitet, ne rezervăm dreptul de a-l da publicității în limita posibilităților tehnice.

Au deslegat jocurile din seria I-a următorii :

M. Grinea, Iași ; Ion Lungu, Fălticeni; Bârsan Mălini, Baia; Labes Iosif, Brașov, Alex. H. Dumbrava, Ploești; G. Popovici, Borca-Neamț; M. Doinaru, Vatra Dornei; Rusu Dumitru, Tg. Neamț; etc.

POȘTA REDACȚIEI

Sergiu Gheorghiu, Moinești. Cu regret, nu merge. Mai încercați. Trimiteți-ne bucăți inedite.

Banii de pe reviste cînd îi veți trimite ?

M. Doinaru, Vatra Dornei. Primit! Mulțumiri pentru urări, dar... „Singurătate“ nu merge. Am speria cetitorii cu o astfel de singurătate. Mai încercați! Cetiți mult...

A. G...București. — Da! Cum de nu! Primim! Ești bine venit. Mulțumim pentru concurs.

Acelora ce li s'a trimis 3 numere din revista „Inmuguriri“ și nu le-au refuzat, sunt considerați ca abonați.

Rugăm stăruitor pe cititorii noștri să ne trimită cît mai neîntârziat abonamentul, avem nevoie de sprijinul prețios al cititorilor noștri. Nu întărziați! Sprijiniți o revistă curat românească.

Comemorarea lui V. Conta

în satul Ghindăoani-Neamț

Din inițiativa învățătorilor M. David Anton Timofte, Florica Timofte, Victoria Munteanu și N. Oancea—care merită toată lauda noastră— s'a serbat în cadrul unui program admirabil întocmit, împlinirea unei jumătăți de secol dela moartea lui V. Conta.—Au luat parte: D-na și D-l Chiriac Conta, fratele filosofului; D-l Bizinel Manoliu, nepotul lui Conta, Prefectul Județului; P. C. S. Protoereul Gh. Popovici, Directorul liceului D-l V. Ghițescu, D-nii C. Z. Codreanu, deputat, C. Luchian, N. Stoenescu, P. Gheorgheasa, V. Dobrescu, Gh. Djuvara, studenți și foarte mulți învățător, precum și o mare mulțime de țărani.—După serviciul religios, s'au ținut mai multe cuvântări. Au vorbit: P. C. S. Protoereul Popovici, D-nii M. David, Virgil Dobrescu, Gh. Djuvara și V. Ghițescu.—După vizitarea locuinței ridicate pe locul unde a fost casa filosofului, s'a servit participanților o gustare. D-l Col. Chiriac Conta a mulțumit emoționat pentru dragostea cu care a fost sărbătorit fratele său. D-l Prefect a promis concursul județului pentru ridicarea școlii din Ghindăoani. S'au subscris apoi sume însemnate în acest scop.—Serbarea școlară a avut deplin succes.

BIBLIOGRAFIE

Am primit la redacție următoarele: Reviste* Foi.

—„Făt Frumos“ Suceava Anul VII Nr. 1-2 Director Leca Morariu.

—„Tinerimea Română“ București Anul XLIX Nr. 8 Director: D. Pompeiu.

—„Zorile Romanașului“ Celar-Romanași Anul VI Nr. 3-4 și 5

—„Glas Tânăr“ R. Sarat Anul I Nr. 5-6

—„Licăriri“ Dorohoi Anul I Nr. 5-6

—„Izvor de viață“ Talmaz Tighina Anul VII Nr. 5-6.

—„Satul“ București Anul II Nr. 19

—„Gorjeanul“ Tg. Jiu Anul IX Nr. 24 25.

—„Glasul nostru“ Băsești-Fălciu Anul I Nr. 12-13-14 și 21.

Cărți:*

—„Eminescu“ note pentru o monografie de Leca Morariu, Suceava Tipografia Herman Beiner.

—„Ghiveci“ de Ion Lungu și Mihail Havriș cu o prefață de Eugen Lovinescu, Fălticeni Tipografia Bendit

*) Asupra unora din aceste reviste și cărți vom reveni cu recenzii în numerele viitoare.

„INMUGURIRI“

CUPON

pentru participarea la concursul
de jocuri distractive

Conc. I

Seria II

IMPRIMERIA JUD. NEAMȚ

renovată cu mașini și
litere noi după ulti-
mile cerinți moderne

execută prompt și
convenabil

în condițiuni artistice
orice lucrări de Tipo-
grafie și de Legătorie

PIATRA-NEAMȚ
STR. AL. CEL BUN

A APĂRUT
BROȘURA

„Ghiveci“

de ION LUNGU
și MIHAIL HAVRIȘ
cu o prefață de
E. LOVINESCU

Prețul Lei 10

De vânzare la au-
tori și la redacția
revistei Inmuguriri

Redacția și Administrația Revistei „INMUGURIRI“

STRADA COMAN No. 2 PIATRA-N.

D

Comuna

Strada

Județul